

Flickan som föll för makten

Yrsa Stenius är och har varit inflytelserik inom a-pressen. Men vad står hon för? frågar sig Lasse Ekstrand.

Yrsa Stenius är uppblusen och erkänd i den mediala offentligheten, sällan kritiserad eller ifrågasatt. Men jag blir inte klok på henne. Är hon en nyckel till ett samhälle och en samtid som här kommit ur kurs och demoraliserats? Eller personifierar hon – som hon kanske själv skulle pasta – "kvinnlig samsamhet", en det kvinnliga könets gatfullhet som inte låter sig förklaras? Från vilken position skriver hon egentligen – hon den inflytelserika och beundrade?

Hon förefaller livsupptagen av sin sammansatta och självplagande relation till det manliga könet. I självutlämnande böcker som *Makten och kvinnligheten*, *Jag älskar mig och Mannen i mitt liv* blir detta tydligt. Mannen som älskad och beundrad och stark fadersfigur, eller som opålitlig och svekfull älskare – men aldrig som jämlike och livskamrat. Möjligheten av en vuxen relation mellan man och kvinna avvisas konsekvent.

Främling. I Yrsa Stenius värld är mannen en beundrad fadersfigur eller svekfull älskare, men aldrig jämlike och livskamrat.

När hon var politisk chefredaktör på Aftonbladet hade hon ett förhållande med en kollega på samma tidning. I efterhand har hon offentligt försökt tvätta av sig denna,

som det verkar, sadomasochistiska affär med en gift man och arbetskamrat. Det är som om hon älskar att tvätta sin lindrigt rena byk i strålkastarskenet, som om hon sak-

nar skam i kroppen, som min mor skulle ha sagt. Och som om hon är fylld av hämndbegär. Den före detta älskaren förolämpade hon inför öppen ridå när hon kommenterade hans intelligens. Sannolikt gav hon igen för något, vad förblir oklart.

Dras till män med makt

Stenius dras till män med makt och sticker inte under stol med det. Makten är hennes existentiella stimulans i den stora ensamhet och övergivenhet hon inte döjer. Gärna makthavare som Rolf Ål-sing eller Hitlers kelgris Albert Speer. En mer eller mindre allvarlig defekt sitter inte i vägen. Bara de har makt så är det *all right*. Undersåtar eller opponenter gör sig icke besvär i Stenius hierarkiska värld. Kloka och besinningsfulla män som vågar avstå makt har inget att hämta.

Det tycks som om hon inte kan skilja mellan makt och auktoritet. Det sistnämnda kan bara ha, tycks hon mena, om man besitter det första. Det är en förvillelse. Auktoritet och karisma kan man ha ändå. Ett annat slags män finner man bland dissidenterna och upp-rorsmakarna. Det kan vi lära av det forna Östeuropa. Men Stenius kan-

ske skulle ha föredragit diktatorn Erich Honecker framför den upproriske Wolf Biermann. Honecker hade ju gudbevars befogenheter.

Jan Myrdal brukar på sitt oeffterhärmliga vis kalla svenska intellektuella för fnask. Eller likna dem (oss) vid pipor som makten blåser i. Stenius är ett sådant fnask, en sådan pipa. Hon tjänar. I första hand socialdemokratin, det vill säga dess ledare. Olof Palme var en sådan. Han levde upp till hur en makthavare bör vara för att attrahera Stenius. Men hon kan även tänka sig att attraheras av Calle Bildt.

Stenius kanske skulle ha föredragit diktatorn Erich Honecker framför den upproriske Wolf Biermann. Honecker hade ju gudbevars befogenheter.

Intellektuellt fnask, men också något lösfotat, något bräckligt och gränslöst som hon försöker få att gälla som kvinnliga egenskaper. Frågan är om kvinnor är sådana.

Albert Speer har hon knutit an till i två böcker. Hon är förhäxad och gör ingen hemlighet av det. Hur man förhåller sig till Speer – som villigt gjorde som Hitler sa och aldrig kunde glömma att han en lunch fick bära den dyrkade Führers kavaj med emblem och allt – kan självfallet reduceras till en subjektiv fråga. Man kanske till och med kan låta hans själsliga åthävor och fagra anlete skymma hans gärningar i Tredje Riket.

Blicken är inte oskyldig

Men det är också en fråga om orden man väljer, blicken man anlägger. Ord är inte neutrala, blicken aldrig oskyldig.

Jag tänker på Pasolinis sista film *Salò*. Italienern intresserade sig också för nazismen och bödlarnas psykologi, men forskönar inte. Estetiken är inte den hänfördes och den moraliskt utslagnes. Han rör sig inte bländad i utmarker där psykologisk förståelse blir legitimrande. Han ger inget uttryck för att förälska sig i eller bli sexuellt upphetsad av de grymma exekutörerna, eftersom han inte accepterar bödel-offer-relationen som given.

Stenius håller upp en spegel för sig själv, så kanske man ska förstå henne. Hon betraktar sin ärrade personlighet – som sadomasochistens fingrar på märkena efter piskan när orgasmen ebbat ut – och försöker utan att lägga till rätta nedteckna det hon varseblir. Det är ingen vacker spegelbild som förmedlas. Man ryser.

Det hon undrar: Vad är det hon – den lojala socialdemokraten och ivriga jämställdhetsförespråkaren – försöker förvandla till något normalt och legitimt?

Allt kvinnor är offer i en värld bestående av bödler och offer?

LASSE EKSTRAND

Richard Nixon: Rörmokarnas gudfader

Nixons fiffel var värre än Clintons, menar Svend Dahl som läst ett urval av bandade samtal om Watergate.

Det börjar som en gangsterfilm. Bossen ger order till sina hantlangare: – För helvete, ta er in och lägg beslag på de där dokumenten. Spräng kassaskåpet och ta dem.

Modern historia

Stanley I Kutler (red)
Abuse of Power
Free Press, 1997

Det är Richard Nixon som ger ordern att göra inbrott på tanke-smedjan Brookings, som misstänktes ha ett antal hemliga dokument. De som lyssnar är Henry Kissinger och presidentens stabschef Bob Haldeman.

Ett par dagar tidigare i juni 1971 hade New York Times publicerat utdrag ur pentagonpapperen, en hemlig vitbok från försvarsdepartementet som visade hur krigföringen i Vietnam skilde sig dramatiskt från den bild som förmedlats till allmänheten.

Nixon beordrade därför att en särskild enhet skulle inrättas för att spåra läcker och undersöka andra känsliga händelser. Så skapades den grupp som skulle bli känd som *the Plumbers* – rörmokarna.

The plumbers bröt sig in hos David Ellsberg – en psykiater i Los Angeles och före detta säkerhetspolitisk expert som blivit anti-krigsaktivist och läckt pentagon-papperen till pressen, dock utan

att hitta något som kunde användas för att misskreditera Ellsberg. Och samma grupp greps i juni 1972 när den gjorde inbrott i det demokratiska partiets högkvarter i Watergate.

Röstaktiverat system

I februari 1971 lät Nixon installera ett nytt system för att spela in samtalen i *Oval Office*. Nixon var inte den första president som lät banda sina samtal, men det som skilde hans system från företrädarnas var att det var röstaktiverat och spelade in allt som sades.

Alexander Butterfield, en av de få personer i Vita huset som kände till bandinspelningarna, avslöjade deras existens för senatens Watergateutskott i juli 1973. Och de 40 timmar som då offentliggjordes, visade tydligt att presidenten var inblandad i försöken att förhindra Watergateutredningen. Nixons situation blev därmed ohållbar och ett år senare avgick han under hot om riksrätt.

Ville hemlighålla banden

Fram till sin död 1994 kämpade Nixon för att hemlighålla resten av bandinspelningarna, eftersom han trodde att de skulle skada hans rykte ytterligare. Först 1996 gick dödsboet och nationalarkivet med på att under en fyraårsperiod offentliggöra ytterligare 3 700 timmar av Nixons bandinspelningar.

Abuse of Power har historikern Stanley I Kutler, en av dem som kämpat för ett offentligtgörande, sammanställt 200 timmars samtal, som till största delen handlar om Watergate.

Av banden framgår att Nixon redan från första början var inblandad i försöken att mörklägga Watergateaffären. Även om det inte går att bevisa att Nixon i förväg kände till planerna att bryta sig in i demokraternas partihögkvarter (de flesta historiker är överens om att han inte visste något), var han mycket angelägen om att inget fick komma ut.

Nixon beordrade att en särskild enhet skulle inrättas för att undersöka känsliga händelser.

Många har förundrats över detta. Om Nixon hade erkänt inblandning i Watergateinbrottet redan från början, hade han ju sannolikt kunnat sitta kvar som president. Men Kutler visar på Nixons motiv.

Den 21 juni 1973 konstaterade Haldeman i ett samtal med Nixon att "det är bättre att ta lite stryk här än att öppna upp allt det andra". Nixon och Haldeman misstänkte att en eftergift i Watergateaffären skulle leda till att pressen böfjades gräva in annat som Vita huset ägnat sig åt. När de bröt sig in hos demokraterna, hade *the Plumbers* redan varit verksamma i ett år.

En ganska vanlig åsikt är att Nixon blivit orättvist behandlad. Nixon gjorde bara det alla presidenter före honom hade gjort, men han hade oturen att åka fast. Problemet med det resonemanget är dels att det inte går att bevisa, dels att Nixons inblandning i Watergateaffären är så allvarlig att den helt enkelt inte kan avfärdas.

Inte heller går det att, som många försöker göra, sätta likhetstecken mellan Watergate och Lewinskyaffären och mellan Nixon och Clinton. Bill Clinton ljög om sex. Inte ens Ken Starrs fyraåriga utredning som kostat skattebetalarna 40 miljoner dollar, ha kunnat bevisa att Clinton gjort något annat brottsligt.

Nixon, missbrukade däremot statsmakten med syfte att skada sina politiska motståndare. Det är ingen liten skillnad.

SVEND DAHL

Finurlige Dick. Nixon, anklagad för fusk med kampanjfinansieringen, håller sitt Checkerstal och räddar med hundens hjälp karriären den 23 september 1952.